

De reden

Als we nou eens helemaal opnieuw beginnen.

Voorafgaand aan het uitzoeken van de werken wordt een groep kunstenaars en vormgevers gevraagd een visie te ontwikkelen op kunst in het nieuwe AIVD-pand.

Een overkoepelende gedachte die verschillende werken van verschillende kunstenaars met elkaar verbindt, een methode die ervoor zorgt dat plek, werk en werking op elkaar afgestemd worden, een totaalconcept dat moet voorkomen dat goede werken als los zand door een pand heen worden verspreid.

Een kunstwerk, bestaand uit het ordenen en plaatsen van andere kunstwerken.

Denk hierbij niet zozeer aan het inrichten van een tentoonstelling, maar meer aan het dienstbaar maken van kunstwerken aan één concept, een concept dat niet onderwerpt maar leidt.

Een structuur als bewegwijzering, gelijkend op de opmaak van een boek, waarbij de kunst niet aan kracht inboet maar juist wordt versterkt.

De hoofdstukken

Het patroon

Wat heeft de AIVD gemeen met de kunst ?

Het concept

Hoe werkt het ?

Het gebouw

Wat kan dit specifieke kantorencomplex toevoegen aan de kunst?

De mens

Wat voor een rol kan de bezoeker, werknemer spelen?

De kunst

Welke werken komen in aanmerking

Suze May Sho

Wie zijn wij ?

Het patroon

Opletten, lateraal denken, details zien, doorschouwen van onderlinge verbanden en het aan idealisme grenzende vertrouwen dat de oplossing van het mysterie bestaat.

Vaardigheden die de kunstenaar met de AIVD'er deelt, met als significant verschil dat de datastromen waar de kunstenaar mee werkt meestal geen bedreiging vormen.

In beide gevallen wordt een advies gegenereerd: Over het beschermen van vrijheid of over het vieren van vrijheid.

Als men kunst en de AIVD naast elkaar legt, dan komt vooral het zoeken naar patronen als significant kenmerk naar voren.

Een krachtig beeld.

Herhalingen, onderlinge verbanden en een zekere orde. Het patroon is de reden waarom men blijft zoeken. Zonder patroon is er sprake van willekeur of chaos en wordt het zoeken gokken.

Delen uit het patroon corresponderen, weer andere delen blijken een uitvergroting van het voorafgaande of een fragment. Soms bevat het patroon aanwijzingen, soms wordt men erdoor misleidt.

Het concept

Ik stap over de drempel, het nieuwe AIVD-pand.

In de ontvangsthal een levensgrote zwart/wit foto, een groep mensen die op een bus staan te wachten, de afbeelding zo groot dat het de hoek omgaat. Eerder een behang dan een foto. Ik loop door, maar met ieder werk dat ik in de wandelgangen tegenkom groeit het vermoeden dat ik iets mis.

Die foto met een soort dessin rechts, is dat niet hetzelfde patroon als op de boodschappentas van die vrouw op de foto in de ontvangsthal? Heeft de foto hier links niet verdacht veel weg van een schilderij dat vlak naast de toiletten hing (vreemde plek voor een schilderij trouwens, zelfde licht?). Langzaam bekruipt mij het gevoel dat, als ik maar lang genoeg kijk en alle werken bestudeer, een patroon zichtbaar wordt. Toch nog even terug naar de boodschappentas. De code voor de kluis, of het antwoord op de ultieme vraag. Zorgvuldige bewegwijzering, titel, jaartal, kunstenaar en techniek, allemaal aanwijzingen. Is het kleine werkje net naast het kopieerapparaat dat ik eerst voor de gebruiksaanwijzing aanzag misschien de missing link?

De mens

De bezoeker die snel door de gangen loopt op zoek naar zijn of haar afspraak.

De werknemer die, soms tegen wil en dank, alle tijd heeft om de werken te bestuderen.

De waarneming vanuit de ooghoeken, die de bezoeker ten deelt valt, is een prima middel om het kaf van het koren te scheiden. De werken die deze bijna dierlijke test doorstaan, blijven veelal ook bij nadere beschouwing overeind.

De bezoeker gaat zich, doordat hij zich verplaatst, richten op de grote lijnen, de onderlinge verbanden. Terwijl de werknemer de tijd heeft om een binding met de individuele werken aan te gaan, in kan zoemen.

Voor beide groepen geldt dat nieuwsgierigheid een van de belangrijkste drijfveren is en dat een vermoeden van samenhang of logica een diep geworteld verlangen bevredigt.

Het gebouw

Te vaak zijn de werken in een gebouw 'fremdkörper', een losse laag die over het gebouw heen aangebracht wordt. Een laag die het ook goed zou doen in de gangen van de tweede kamer of een ziekenhuis. Er is geen sprake van organische groei zoals in een huis en het is ook geen perfecte plek om kunst te tonen zoals in een museum.

Toch zijn er een aantal criteria die deze vorm van werken tonen uniek maakt:

- Het betreft een modern gebouw. Dit betekent dat gemakkelijker een relatie tot de architectuur gezocht kan worden. Door bij het plaatsen van de werken te kiezen voor uitgesproken plekken, wordt het bewustzijn over de architectuur van het pand vergroot. Plafond, plint, lengte van de wand en kunstlicht worden allemaal meegenomen in het concept.

- Het betreft ruimtes waar functionele objecten hun plaats moeten hebben. Door gebruiksvoorwerpen, zoals kopieerapparaten, telefoons en monitoren te betrekken in het concept, vervaagt de grens tussen kunst en vormgeving, met als gevolg dat de gebruiksvoorwerpen aan betekenis winnen, of zelfs om hun sculpturale kwaliteit opnieuw gewaardeerd en gezien kunnen worden.

- Het betreft een werkplek. Kunstwerken kunnen hierin een functionele of ondersteunende rol spelen. De ogen dwalen over een werk, terwijl in het hoofd ruime voor reflectie ontstaat of een oplossing zich aandient.
- Het betreft de unieke situatie van een permanente tentoonstelling. De grenzen van binnenhuisarchitectuur en het tentoonstellen kunnen onderzocht worden.

De Kunst

Gezien het succes van de tentoonstelling ‘Snippets’, die wij in het Museum voor Moderne Kunst Arnhem hebben gemaakt, is de tijd rijp voor deze aanpak.

Binnen het concept is het van belang dat de geselecteerde kunstenaars geïnteresseerd zijn in onderlinge verbanden en onderzoek, kortom dat zij bereid zijn zich iets meer als vormgever dan als kunstenaar te profileren. In een tijd waarin kunst verwoed uit haar ivoren toren wenst te breken, blijkt dit in de praktijk geen bezwaar te zijn.

Het is van belang op te merken dat als gevolg van deze werkwijze – waarbij o.a. architectuur, onderlinge samenhang, licht en functionele objecten een belangrijke esthetische en inhoudelijke rol vervullen – meer en zeer verschillende werken aangekocht kunnen worden. Coryfeeën worden met minder bekende kunstenaars gemengd, ondersteunende werken met meesterwerken. Recent werk met ouder werk. Originelen met reproducties, vormgevers en typografen met kunstenaars.

Naast het integreren van de geselecteerde voorstellen (naar aanleiding van de oproep in Metropolis M) denken wij aan het werk van kunstenaars en vormgevers als:

Manon de Boer
Jan de Cock
Thomas Demand
Experimental Jetset
Hans Eijkelboom
Marten Hendriks
Mark Manders
Aernout Mik
René Roeten
Julika Rudelius
Frank van der Salm
Maurice Scheltens
Batia Suter
Erik Weda
Edwin Zwakman
Jan Dibbets
Rosemin Hendriks